Let us know you agree to cookies

We use cookies to give you the best online experience.
Please let us know if you agree to all of these cookies.

Yes, I agree

No, take me to settings

سالگرد بزرگترین راهپیمایی اعتراضی پس از انقلاب

حسین باستانی

بی‌بی‌سی

15 ژوئن 2010 - 25 خرداد 1389

خیلی از کسانی که روز ۲۵ خرداد ۱۳۸۸ تلویزیون های خود را در نقاط مختلف دنیا روشن کردند، با دیدن تصاویری که از خیابان های تهران دیدند شگفت زده شدند. خیابان هایی که به گونه ای بی سابقه، از مردمی پر شده بود که معترض نتایج انتخابات ریاست جمهوری بودند.

رسانه های دنیا، با احتیاط ابتدا از ده ها هزار و سپس از صدها هزار تظاهرات کننده در خیابان های تهران سخن گفتند. اما تعداد دقیق تر حاضران در راهپیمایی، احتمالا اولین بار از زبان محمدباقر قالیباف، شهردار اصولگرای تهران اعلام شد. گفته شد او به نمایندگان مجلس شورای اسلامی گزارش داده که مطابق تخمین شهرداری، ۳ میلیون نفر در این حرکت اعتراضی شرکت کرده اند.

روزنامه اعتماد ملی، در روز ۲۸ خرداد به نقل از یک نماینده عضو فراکسیون اصول‌گرایان مجلس نوشت که محمدباقر قالیباف شهردار تهران گفته است که تخمین شهرداری "براساس متراژها و اندازه‌گیری‌های صورت گرفته در تجمع حامیان میرحسین موسوی در میدان آزادی" صورت گرفته است.

این آمار، به طور گسترده توسط مخالفان دولت احمدی نژاد به عنوان مدرکی در اثبات تعداد معترضان به انتخابات مورد استناد قرار گرفت، و بعد از آن بود که متنی کوتاه از سوی "روابط عمومی شهرداری تهران" منتشر شد که خبر اظهار نظر شهردار تهران را در مورد تعداد جمعیت حاضر در راهپیمایی ۲۵ خردادماه تکذیب می کرد.

تظاهرات "سکوت"

جمعیت معترض، بعد از آن در خیابان های مرکزی شهر جمع شده بودند که درخواست میرحسین موسوی و مهدی کروبی برای دریافت مجوز راهپیمایی اعتراضی بی پاسخ مانده بود. اما مردم زیادی به خیابان ها رفتند و رهبران اصلاح طلب گفتند که برای از کنترل خارج نشدن وضعیت، به میان مردم خواهند رفت. در میان جمعیت، میرحسین موسوی خواستار برگزاری مجدد انتخابات شد و افزود که برای دفاع از "حق مردم" و پرداخت هر هزینه ای آماده است.

آرش غفوری، روزنامه نگاری که در جریان راهپیمایی ۲۵ خرداد، عکسی از او در کنار محمدرضا خاتمی، برادر رئیس جمهوری سابق منتشر شد، به بی بی سی می گوید که حتی خود رهبران اصلاح طلب از مشاهده تعداد بی سابقه جمعیت معترض شگفت زده شده بودند: "البته قبل از انتخابات هم هواداران اصلاح طلبان در گردهم آیی های انتخاباتی حضوری انبوه داشتند، اما تمام اینها در زمان تبلیغات قانونی بود و کسی نمی دانست آیا این حضور در زمان اعتراض به نتایج انتخابات هم ادامه خواهد یافت یانه."

این فعال ستادهای انتخاباتی اصلاح طلبان، تاکید دارد که جمعیتی که در ۲۵ خرداد به خیابان ها آمده بودند را هیچ حزب و گروهی هماهنگ و سازماندهی نکرده بود: "البته آقایان موسوی و کروبی و به نوعی هم آقای خاتمی خواستار حضور مردم شده بودند، اما به هیچ وجه این طور نبود که گروه هایی به راهپیمایی جهت بدهند و شعارهای مردم را تعیین کنند و انتظامات را به عهده بگیرند."

یکی از مهمترین جنبه های راهپیمایی ۲۵ خرداد، که به طور گسترده مورد توجه رسانه های جهانی قرار گرفت، آن بود که شرکت کنندگان در آن، در اغلب اوقات کاملا ساکت بودند و هیچ گونه شعاری نمی دادند. پدیده ای که در مقایسه با حال و هوای حرکت های اعتراضی دیگر نقاط جهان، نوظهور بود.

"هادی"، دانشجوی جوان تهرانی که در راهپیمایی ۲۵ خرداد حضور داشته است، از مشاهدات خود در خیابان آزادی در هنگام این راهپیمایی می گوید: "مو بر تن آدم سیخ می شد. آن قدر جمعیت معترض زیاد بود که انگار جای یک نفر اضافه هم در کل خیابان و پیاده روها نبود. کسی هم حرفی نمی زد و شعاری نمی داد و جمعیت مانند دریایی آرام بود که صدای موج های آرام آن با یک 'اکوی' بالا به گوش می رسد."

او به یاد می آورد: "در طول راهپیمایی به کرات شاهد بودیم که اگر کسی هیجان زده می شد و شعاری می داد، بقیه او را دعوت به سکوت می کردند."

معترضانی که کشته شدند

اما اخبار مربوط به این اعتراض مسالمت آمیز، در حوالی عصر با گزارش های به کلی متفاوتی همراه شد.

در عصر روز ۲۵ خرداد، در حالی که خبرگزاری های بین المللی محتاطانه از اخبار غیر رسمی در مورد کشته شدن عده ای در جریان راهپیمایی تهران خبر می دادند، به ناگهان تلویزیون جمهوری اسلامی، کشته شدن ۷ نفر و زخمی شدن ۲۹ نفر را تایید کرد.

شورای امنیت استان تهران، تلفات این روز را ناشی از حمله "برخی از حامیان افراطی میر حسین موسوی با سلاح گرم و سرد به برخی مراکز دولتی، انتظامی و نظامی" دانست.

اما حمیدرضا کاتوزیان، عضو هیات اعزامی رئیس مجلس برای بررسی تلفات پس از انتخابات، بعدا به ایلنا گفت که "کشته شدن هفت شهروند تهرانی" توسط "کانون های اراذل و اوباش انجام شده است که متاسفانه در لباس دفاع از اسلام و رهبری این کار را کرده اند."

در فیلمی که از جریان کشته شدن تعدادی از مقتولین بر روی یوتیوب و سپس ده ها رسانه بین المللی قرار گرفت، گروهی از تظاهرکنندگان هنگام عبور از برابر یک پایگاه بسیج در خیابان آزادی تهران مشاهده می شدند که شعار می دادند. در فیلم دیده می شود که بعد از آن که چند نفر از آنها سنگ پرتاب می کردند، یکی از ماموران بسیج از بام پایگاه به روی مردم آتش می گشود. سپس، وضعیت از کنترل خارج و بخشی از پایگاه بسیج در حال سوختن مشاهده می شد.

فرشته قاضی، خبرنگار نشریه اینترنتی "روز" که در یک سال گذشته، با خانواده ده ها نفر از زندانیان و کشته شدگان حوادث بعد از انتخابات و از جمله مقتولین روز ۲۵ خرداد مصاحبه کرده، تعداد کشته شدگان را بیشتر از رقم اعلام شده توسط حکومت ایران می داند: "شورای تامین استان تهران از کشته شدن ۷ و زخمی شدن ۲۹ تن خبر داد، اما دستگاه های حکومتی بعدا اعلام نکردند که این ۲۹ 'زخمی' چه سرنوشتی پیدا کردند. در واقع، تعدادی از آنها بعدا جان خود را از دست دادند و من شخصا با خانواده های ۱۲ نفر از کسانی که آن روز در خیابان آزادی تیر خوردند و کشته شدند صحبت کرده ام."

فرشته قاضی یادآوری می کند که تمام کشته شدگان آن روز، تیر خوردگان در خیابان آزادی تهران نبودند: "غیر از این ۱۲ نفر، یک نفر هم بعد از پایان تیراندازی ها در تقاطع جنت آباد و خیابان کاشانی به ضرب باتوم و چاقو کشته شد. البته در ساعات اولیه بامداد همان روز هم، حمله به کوی دانشگاه تهران تلفاتی داشت که من با خانواده های دو تن از آنها صحبت کرده ام، ولی ممکن است تعداد کشته شده ها بیشتر از این باشد."

ابهام بر سر "مجوز" راهپیمایی

در آخرین روزهای سال ۱۳۸۸، نشریه "همشهری ماه" مصاحبه ای را با مرتضی تمدن استاندار تهران را به چاپ رساند که وی در جریان آن اذعان می کرد که وزارت کشور برای راهپیمایی ۲۵خرداد مجوز صادر کرده است. وی گفت: "آنها [معترضان] تقاضای برگزاری راهپیمایی کردند و ما هم مجوز صادر کردیم. راهپیمایی روز ۲۵ خرداد با مجوز قانونی ما برگزار شده بود. نه تنها با مجوز آمدند که حتی ما کمک کردیم نظم راهپیمایی حفظ شود." اظهارات استاندار تهران در حالی بیان می شد که گذشته از کشته شدن تعدادی از راهپیمایان، تعدادی از دستگیرشدگان حوادث بعد از انتخابات، به خاطر "شرکت در راهپیمایی غیر قانونی" در روز ۲۵ خرداد دستگیر شده بودند.

منتقدان دولت در پی انتشار مصاحبه مرتضی تمدن، دستگیری افرادی چون مرتضی الویری، شهردار اسبق تهران و نماینده مهدی کروبی در "کمیته پیگیری وضعیت زندانیان و آسیب دیدگان" را یادآور شدند که شرکت در راهپیمایی ۲۵ خرداد، رسما از جمله دلایل بازداشت وی در شهریور ماه ۱۳۸۸ ذکر شده بود.

مقام های دستگاه قضایی، به انتقادات کسانی که مبنای قانونی دستگیری افراد را به علت شرکت در راهپیمایی ۲۵ خرداد به زیر سوال می بردند پاسخی ندادند. اما استاندار تهران، نسبت به این انتقادات واکنش نشان داد و گفت که اساسا در مصاحبه خود با همشهری ماه "بحث خاصی درباره راهپیمایی روز ۲۵ خرداد مطرح نبوده است".

به هر ترتیب، تظاهرات اعتراضی ۲۵ خرداد، گذشته از مجوردار بودن یا نبودن آن، در حالی انجام شد که به گفته ناظران، تعداد شرکت کنندگان در آن، از هر زمان دیگری در تاریخ جمهوری اسلامی، به غیر از هنگام تشییع جنازه آیت الله خمینی در ۱۴ خرداد ۱۳۶۸، بیشتر بود.

این حضور غیرمنتظره، البته چنانکه بسیاری از راهپیمایان می پنداشتند، به تغییرات سریع اوضاع در کشور نینجامید.

اما آنچه در سومین روز پس از انتخابات ریاست جمهوری در خیابان های تهران به وقوع پیوست، بسیاری از ناظران داخل و خارج حکومت را به این نتیجه رساند که باید، پس از سه دهه، بر روی احتمال حضور افراد معترض در خیابان ها، حسابی جداگانه باز کنند.

هم‌رسانی چگونه می‌توانید این مطلب را به دیگران برسانید

بالا

مطالب بیشتر از ایران

رهبر ایران تایید کرد که مخالف نامزدی احمدی‌نژاد در انتخابات است

26 سپتامبر 2016 - 05 مهر 1395

وزیر دفاع ایران بر توسعه توان موشکی تاکید کرد

25 سپتامبر 2016 - 04 مهر 1395

روزنامه‌های تهران، ایران در وسط دعوای ترامپ و کلینتون

28 سپتامبر 2016 - 07 مهر 1395

مهمترین خبرها

اعتراض به گرانی: درگیری در تهران و چند شهر دیگر

در پی تجمع و اعتراض گروهی از بازاریان تهران به افزایش بهای ارزهای خارجی، قیمت کالا و کمبود مشتری، ماموران امنیتی با معترضان درگیر شدند.

25 ژوئن 2018 - 04 تیر 1397

بازار ارز: دولت ایران با معامله توافقی ارز موافقت کرد

25 ژوئن 2018 - 04 تیر 1397

ممانعت از سفر بدون ویزای سولانا به آمریکا 'به دلیل دیدار از ایران'

25 ژوئن 2018 - 04 تیر 1397

گزارش و تحلیل

آلبوم عکس؛ اعتراض کسبه بازار تهران به گرانی و رکود

جام جهانی روسیه؛ چطور تیم ملی ایران جهانی شد؟

آخرین بازی ایران در مرحله گروهی؛ راه پیروزی مقابل پرتغال چیست؟

جام جهانی ۲۰۱۸ روسیه؛ نمایه تیم ایران

جام جهانی ۲۰۱۸ روسیه؛ نمایه تیم پرتغال

گزارش ویژه؛ یاشین، دروازه‌بان سیاه پوش

جهان خودرو؛ بازگشت شورلت بلیزر بعد از ۱۴ سال

هنرپیشه‌ای که 'تروریست' شد

ابعاد سرکوب در ترکیه پس از کودتای نافرجام

پربیننده‌ترین‌ها

1 اعتراض به گرانی: درگیری در تهران و چند شهر دیگر

2 بازار ارز: دولت ایران با معامله توافقی ارز موافقت کرد

3 ایستگاه خبر؛ دوشنبه ۴ تیر

4 ممانعت از سفر بدون ویزای سولانا به آمریکا 'به دلیل دیدار از ایران'

5 جام جهانی روسیه؛ چطور تیم ملی ایران جهانی شد؟

6 آخرین بازی ایران در مرحله گروهی؛ راه پیروزی مقابل پرتغال چیست؟

7 انتخابات ترکیه؛ رجب طیب اردوغان پیروز شد

8 هنرپیشه‌ای که 'تروریست' شد

9 اعتراض مغازه‌داران پاساژ علاءالدین و چارسو به افزایش نرخ دلار در بازار غیررسمی

10 ظریف: ناموفق بودن برجام برای ایران خیلی خطرناک است

صفحات سایت بی بی سی

News | Sport |

Radio

Weather

Arts

شرایط استفاده

درباره بی بی سی

سیاست حفظ حریم خصوصی

Cookies

Accessibility Help

Parental Guidance

تماس با بی بی سی

Get Personalised Newsletters

Copyright © 2018 بی بی سی. بی بی سی مسئول محتوای سایت های دیگر نیست **سیاست ما درباره لینک دادن به سایت های دیگر**